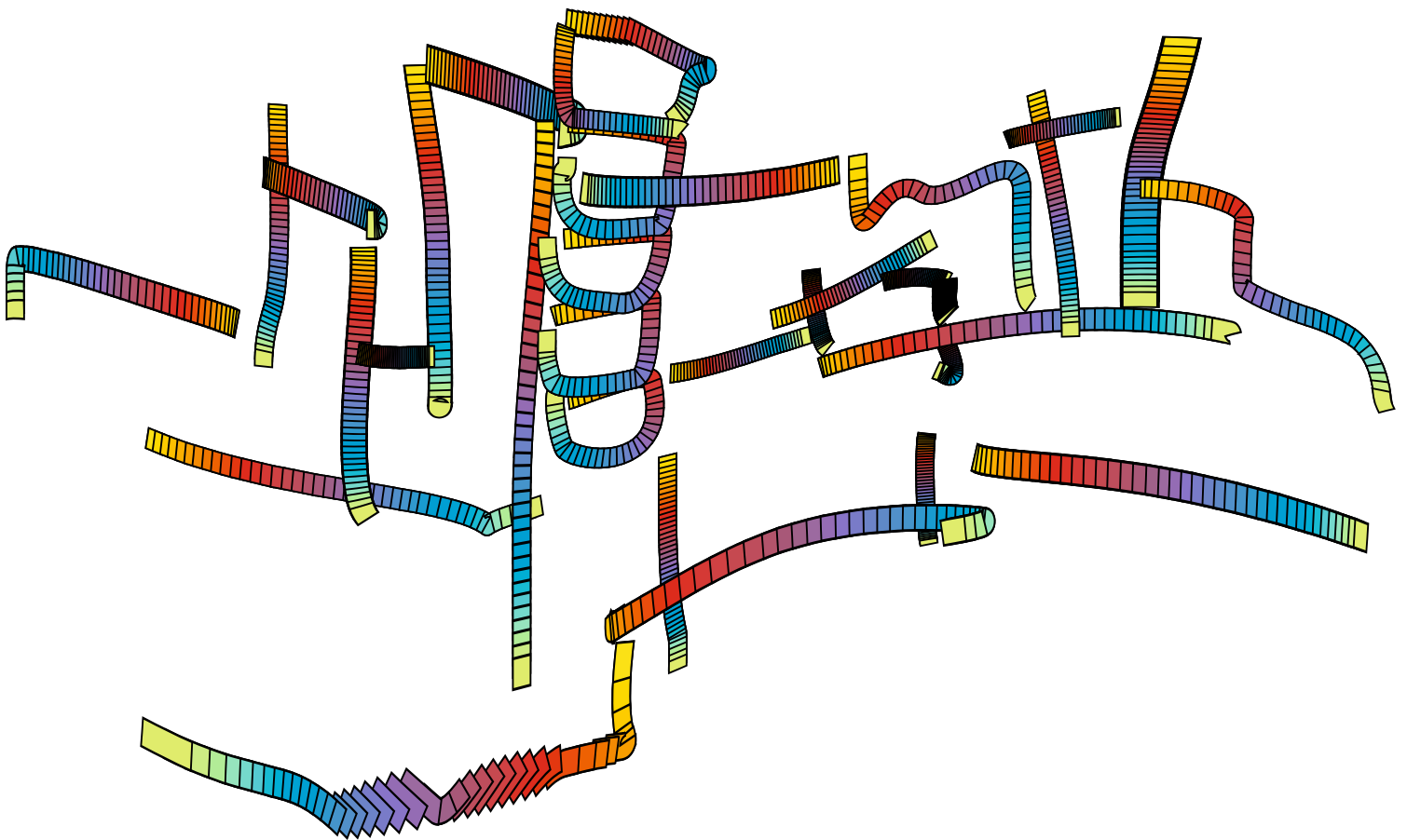

Уредници / Editors:
др Александар Јевтић
мр Борко Драшковић

Удружење урбаниста Србије
Serbian Town Planners Association

ИСКУСТВА И ПЕРСПЕКТИВЕ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНИРАЊА
СА ЈЕДНОСТЕПЕНИМ КОНЦЕПТОМ ПЛАНА КАО ОСНОВНИМ
УЛОГА ГЕОПРОСТОРНИХ ПОДАТАКА У ДРУШТВУ – Е-ПРОСТОР

EXPERIENCE AND PERSPECTIVES OF URBAN PLANNING
WITH SINGLE-STAGE PLAN CONCEPT AS BASIC ONE
ROLE OF GEO-DATA IN SOCIETY – E-SPACE

Врњачка Бања, 10-12. јун 2021.

УДРУЖЕЊЕ УРБАНИСТА СРБИЈЕ
SERBIAN TOWN PLANNERS ASSOCIATION

РЕПУБЛИЧКИ ГЕОДЕТСКИ ЗАВОД
REPUBLIC GEODETIC AUTHORITY

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА
17. ЛЕТЊА ШКОЛА УРБАНИЗМА
И УПРАВЉАЊА ГЕОПРОСТОРНИМ ПОДАЦИМА

INTERNATIONAL CONFERENCE
17TH SUMMER SCHOOL OF URBANISM
AND GEO-DATA MANAGEMENT

**ИСКУСТВА И ПЕРСПЕКТИВЕ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНИРАЊА
СА ЈЕДНОСТЕПЕНИМ КОНЦЕПТОМ ПЛАНА КАО ОСНОВНИМ**

**УЛОГА ГЕОПРОСТОРНИХ ПОДАТАКА У ДРУШТВУ –
Е-ПРОСТОР**

**EXPERIENCE AND PERSPECTIVES OF URBAN PLANNING WITH
SINGLE-STAGE PLAN CONCEPT AS BASIC ONE**

**ROLE OF GEO-DATA IN SOCIETY –
E-SPACE**

Врњачка Бања, 10-12. јун 2021.

Група аутора: **I ИСКУСТВА И ПЕРСПЕКТИВЕ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНИРАЊА СА ЈЕДНОСТЕПЕНИМ КОНЦЕПТОМ ПЛАНА КАО ОСНОВНИМ / II УЛОГА ГЕОПРОСТОРНИХ ПОДАТАКА У ДРУШТВУ – Е-ПРОСТОР**

Издавач: Удружење урбаниста Србије, Београд

За издавача: др Александар Јевтић, председник Удружења урбаниста Србије

Уредници: др Александар Јевтић
мр Борко Драшковић

Рецензенти: др Злата Вуксановић Мацура, САНУ, Географски институт „Јован Цвијић“
Доц. др Малина Чворо, Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет, Бања Лука
Доц. др Данијела Миловановић Родић, Архитектонски факултет Београд

Научни одбор: Проф. др Александра Ђукић, председник, Архитектонски факултет Београд, УУС
др Александар Јевтић, председник Удружења урбаниста Србије
др Игор Марић, Матична секција архитектата ИКС, СИТС
мр Ђорђе Милић, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
мр Борко Драшковић, директор Републичког геодетског завода
др Божидар Манић, УУС, Институт за архитектуру и урбанизам Србије
Проф. др Петар Митковић, Грађевинско-архитектонски факултет Ниш
мр Бранислав Антонић, УУС, Архитектонски факултет Београд
Доц. др Ратка Чолић, Архитектонски факултет Београд
др Злата Вуксановић Мацура, САНУ, Географски институт „Јован Цвијић“
Доц. др Малина Чворо, Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет Бања Лука
Проф. др Драган Коматина Архитектонски факултет Подгорица
Проф. др Нусрет Мујагић, Универзитети у Сарајеву и Тузли
Проф. др Страхиња Трпевски, Архитектонски факултет Скопље
др Жаклина Ангеловска, Комора архитектата и инжењера Северне Македоније
Доц. др Милена Динић Бранковић, Грађевинско-архитектонски факултет Ниш
Проф. др Марија Маруна, Архитектонски факултет Београд
Доц. др Данијела Миловановић Родић, Архитектонски факултет Београд
Проф. др Дарко Реба, Департман за архитектуру и урбанизам ФТН Нови Сад
мр Душан Минић, Удружење урбаниста Србије
мр Миодраг Ференчак, Удружење урбаниста Србије
др Марија Лалошевић, Урбанистички завод Београда
др Верољуб Трифуновић, УУС, Удружење урбаниста Србије
Доц. др Драгутин Радосављевић, Удружење урбаниста Србије
Проф. др Весна Златановић Томашевић, Удружење инжењера Београда

Организационо-програмски одбор: Зоран Д. Јовановић, председник, Републички геодетски завод, УУС
Татјана Симоновић, Удружење урбаниста Србије, ИКС
Светлана Јаковљевић, Удружење урбаниста Србије
Милка Павловић, Рума, Удружење урбаниста Србије
Гордана Недељковић, Крушевац, Удружење урбаниста Србије
Ивана Јоксимовић, Лесковац, Удружење урбаниста Србије
Мр Миролjub Станковић, ЈП Завод за урбанизам Ниш
Марија Пауновић Милојевић, Инфоплан, Аранђеловац, УУС
Марина Благојевић, Лепосавић, Удружење урбаниста Србије
Славица Ференц, Шабац, Удружење урбаниста Србије
Бојан Алимпић, Шабац, Удружење урбаниста Србије
Лазар Мандић, Крагујевац, Удружење урбаниста Србије

Технички уредник: Светлана Јаковљевић

Дизајн корица: Јасна Марићевић

Тираж: 300 примерака

Штампа: УНИГРАФ, Ниш

Година: 2021.

ISBN: 978-86-84275-44-0

ЗБОРНИК РАДОВА ЈЕ ШТАМΠΑНА УЗ ПОДРШКУ ИНЖЕЊЕРСКЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

ИЗДАВАЧ ЗАДРЖАВА СВА ПРАВА: РЕПРОДУКЦИЈА НИЈЕ ДОЗВОЉЕНА

I ИСКУСТВА И ПЕРСПЕКТИВЕ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНИРАЊА СА ЈЕДНОСТЕПЕНИМ КОНЦЕПТОМ ПЛАНА КАО ОСНОВНИМ	1
<i>Проф. др Александра Ђукић, др Јелена Марић</i> SHRINKING CITY: ФЕНОМЕН, УЗРОЦИ, ТИПОЛОГИЈА И ПОСЛЕДИЦЕ ЛОКАЦИЈЕ НА ПЕРИФЕРИЈИ РЕГИОНА.....	3
<i>др Бранислав Антонић</i> ОПАДАЊЕ ГРАДОВА СРЕДЊЕ ВЕЛИЧИНЕ У СРБИЈИ: ДА ЛИ И КАКО ПОЛОЖАЈ ГРАДА У СКЛОПУ ДРЖАВЕ УТИЧЕ НА ОВУ ПОЈАВУ?.....	11
<i>Проф. др Виталиј Стадников</i> ПИТАЊЕ ПРАВИЛА ЗОНИРАЊА И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ИСТОРИЈСКИХ ГРАДОВА У РУСИЈИ: ЗОНИРАЊЕ ПРЕМА ОБРАСЦИМА НАСЛЕЂЕНОГ ОБЛИКОВАЊА.....	21
<i>Мр Миодраг Ференчак</i> СРБИЈИ ЈЕ ПОТРЕБАН БОЉИ УРБАНИЗАМ – ПОДСЕТНИК НА НЕКЕ НАСЛЕЂЕНЕ И НОВЕ ОБЛИКЕ У УРБАНИСТИЧКОМ СИСТЕМУ УЗ ПРЕЛАЗ НА НОВЕ ТИПОВЕ ПРЕДУЗЕТНИШТВА.....	31
<i>др Неда Живак, мр Марко Иванишевић, Стеван Чукић,</i> ГЕНЕЗА И МОДИФИКАЦИЈА ЛЕГИСЛАТИВНЕ МАТЕРИЈЕ У ОБЛАСТИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНИРАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ.....	39
<i>Проф. др Весна Златановић-Томашевић</i> ТЕОРЕТСКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНИРАЊА И ОДРЖИВ УРБАНИ РАЗВОЈ.....	45
<i>Марија Косовић, Ана Граовац</i> ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ КАО ИНСТРУМЕНТ ЗА ТРАНСФОРМАЦИЈУ БЕОГРАДСКИХ BROWNFIELD ПОДРУЧЈА.....	51
<i>Весна Теофиловић, др Јасмина Ђокић Павков</i> ЗОНЕ ЗАШТИТЕ ДАЛЕКОВОДА У ГРАДСКОМ ПОДРУЧЈУ: ИЗАЗОВИ У ПЛАНИРАЊУ.....	59
<i>Мирјана Ђурић, Мирјана Маринковић Габарић, Милун Милићевић, Владимир Раковић</i> АСПЕКТ СТРАТЕШКОГ ПЛАНИРАЊА У ПЛАНОВИМА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ЦЕЛИХ ГРАДСКИХ НАСЕЉА.....	67
<i>др Јасмина Ђокић Павков Ана Граовац</i> ПРОБЛЕМИ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНОВА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ БЕОГРАДА.....	73
<i>др Марија Маруна, др Александра Ђорђевић</i> ПОСТ COVID-19 БЕОГРАД: У СУСРЕТ ГУП-У 2041.....	81
<i>др Данијела Миловановић Родић, Љубица Славковић, др Марија Маруна, Ксенија Радовановић</i> ИНТЕРАКТИВНИ УРБАНИЗАМ: ИСКУСТВА РАЗВОЈА И ПРИМЕНЕ ОН-ЛАЈН ПЛАТФОРМЕ ЗА ИЗГРАДЊУ ЗНАЊА И КАПАЦИТЕТА ЗА ДИЈАЛОГ.....	91
<i>Катарина Данков, проф. др Александра Ђукић, др Бранислав Антонић</i> СМЕДЕРЕВО – КРЕАТИВНИ ГРАД: ИСТРАЖИВАЊЕ КРЕАТИВНОГ ИДЕНТИТЕТА СТАРОГ ЈЕЗГРА СМЕДЕРЕВА У ЦИЉУ ЊЕГОВЕ ПРЕПОЗНАТЉИВОСТИ.....	99
<i>Катарина Медар, др Петар Митковић</i> ТАКТИЧКИ УРБАНИЗАМ – ОД НЕФОРМАЛНИХ ИНИЦИЈАТИВА ДО ДУГОРОЧНИХ РЕШЕЊА.....	107
<i>др Љиљана Стошић Михајловић, Предраг Михајловић</i> УЛОГА ЕКОНОМСКИХ ПРИНЦИПА У САВРЕМЕНОМ УРБАНИСТИЧКОМ ПЛАНИРАЊУ.....	115
<i>др Милена Динић Бранковић, Милица Игић, др Петар Митковић, Јелена Ђекић</i> САВРЕМЕНИ УРБАНИСТИЧКИ КОНЦЕПТИ У ПЛАНИРАЊУ И ПРОЈЕКТОВАЊУ СУБУРБАНИХ ПОДРУЧЈА – ТЕОРИЈСКЕ ПОСТАВКЕ И ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ.....	121
<i>др Данијела Миловановић Родић, др Александра Ђорђевић, Марија Мићановић</i> РАЗНОЛИКОСТ ПРАКСИ ПЛАНИРАЊА: ПОУКЕ И ИСКУСТВА ПРОЈЕКТА РЕГЕНЕРАЦИЈЕ VIII И IX ОКРУГА У БУДИМПЕШТИ.....	131
<i>Стефан Матијевић, др Александра Ђукић, др Бранислав Антонић</i> МУЛТИМОДАЛНИ ЧВОР У СЛУЖБИ УРБАНЕ РЕГЕНЕРАЦИЈЕ: НОВА ЖЕЛЕЗНИЧКА СТАНИЦА У СМЕДЕРЕВУ.....	139
<i>Доц. др Милена Вукмировић, Ена Миљковић</i> ПРИМЕНА КОНЦЕПТА ЗЕЛЕНЕ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ У ПРОЦЕСУ УРБАНОГ РАЗВОЈА.....	147

Садржај

<i>мр Марко Иванишевић, Лука Сабљић, др Даворин Бајић</i> ВЕБ-ГИС АПЛИКАЦИЈЕ ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНИХ САМОУПРАВА КАО СЕРВИСИ ЗА ПРЕГЛЕД ДОКУМЕНАТА ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА – ИСКУСТВА ИЗ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ.....	155
<i>Марија Десић, проф. др Александра Ђукић, др Бранислав Антонић</i> СТВАРАЊЕ ЗОНЕ РЕКРЕАЦИЈЕ У СМЕДЕРЕВУ ПО НАЧЕЛИМА КОНЦЕПТА PLEASURE CITY.....	163
<i>Др Верољуб Трифуновић, Мирјана Ђурић, Иван Радуловић, Лазар Мандић</i> ПЛАН УРБАНИСТИЧКЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ГРАДСКИХ НАСЕЉА - РАЗВОЈ КОНЦЕПТА У УРБАНИСТИЧКОЈ ПРАКСИ СРБИЈЕ - НАСЕЉЕ СТАРА ВАРОШ У КРАГУЈЕВЦУ.....	169
<i>Дејан Пухало</i> РЕГУЛАЦИЈА И ПРОСТОРНО-ФУНКЦИОНАЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТОРИЈСКИХ УРБАНИХ ЧЕТВРТИ ТРЕБИЊА.....	179
<i>Бојан Алимпић, Јана Богдановић, Ксенија Лукић</i> КРЕИРАЊЕ НОВОГ ИДЕНТИТЕТА ГРАДА КРОЗ РАЗВОЈ ЈАВНИХ ПРОСТОРА И ТРГОВА У ПЕРИОДУ 2015-2020 У ШАПЦУ.....	185
<i>др Малина Чворо, Јелена Павловић</i> ГРАДСКИ ТРГ КАО ИНТЕГРАЛНИ ДИО САВРЕМЕНОГ УРБАНОГ РАЗВОЈА БАЊЕ ЛУКЕ.....	195
<i>Соња Стојановић, Татјана Здравковић, Соња Јанковска Станковић</i> ТРГ У ЛЕСКОВЦУ - ИЗАЗОВИ И РЕАЛИЗАЦИЈА.....	203
<i>др Марија Лалошевић, Јелена Ђерић</i> КОНТИНУИТЕТ ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА КРОЗ ГЕНЕРАЦИЈЕ – ПРИМЕР ПОДРУЧЈА КНЕЗ МИХАИЛОВЕ УЛИЦЕ У БЕОГРАДУ, СРБИЈА.....	211
<i>др Љиљана Стошић Михајловић, Марија Михајловић</i> МЕТОДЕ ПРОЦЕНЕ ВРЕДНОСТИ НЕПОКРЕТНОСТИ У УРБАНОЈ КОМАСАЦИЈИ.....	223
<i>Предраг Михајловић, Марија Михајловић</i> РАЗВОЈ НОВИХ МОДЕЛА УРБАНЕ КОМАСАЦИЈЕ И УРБАНИСТИЧКОГ УРЕЂЕЊА НАСЕЉА.....	229
II УЛОГА ГЕОПРОСТОРНИХ ПОДАТАКА У ДРУШТВУ – Е-ПРОСТОР.....	235
<i>мр Ђорђе Милић, мр Борко Драшковић, Љиљана Живковић, Дарко Вучетић</i> КОНЦЕПТУАЛНИ ОКВИР И СТРУКТУРА ПЛАТФОРМЕ ЗА ПРИПРЕМУ, КООРДИНАЦИЈУ И ПРАЋЕЊЕ ИЗРАДЕ ДОКУМЕНАТА ПРОСТОРНОГ И УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНИРАЊА Е-ПРОСТОР.....	237
<i>Бинела Бојовић, Бојана Марић, Милена Трифуновић</i> МОДЕРНИЗАЦИЈА НАДЗОРА У ПОСТУПКУ КОМАСАЦИЈЕ ЗЕМЉИШТА.....	247
<i>Давор Ђуран, Василија Живановић, Олга Дамњановић, Бојан Теодосијевић</i> НАЦИОНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА ГЕОПРОСТОРНИХ ПОДАТАКА КРОЗ ПРИЗМУ СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКЕ АНАЛИЗЕ – ПРАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ АСПЕКТ, ТРЕНУТНЕ И ОЧЕКИВАНЕ КОРИСТИ ЗА ДРУШТВО У ЦЕЛИНИ.....	255
<i>Дијана Обровић</i> КАТАСТАР ВОДОВА – ПРОЦЕДУРА, ВРСТЕ УПИСА, ДОКУМЕНТА.....	261
<i>Драгана Милићевић Секулић, Соња Ракић, Лепосава Тишић</i> АТРАКТИВНОСТ УЛАГАЊА У ЗЕМЉИШТЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....	269
<i>Вања Шимунић, Др Иван Поттић</i> ПРОСТОРНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О НЕФОРМАЛНИМ ОБЈЕКТИМА У СЛУЖБИ УПРАВЉАЊА РИЗИЦИМА И ПРОСТОРНОГ ПЛАНИРАЊА.....	273
<i>Марко Драгутиновић, Марина Кањо</i> ПОСТУПАК ПОДНОШЕЊА ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ПРИ ОЗАКОЊЕЊУ ОБЈЕКТА И УПИСУ ОБЈЕКТА У ОБЈЕДИЊЕНОЈ ПРОЦЕДУРИ.....	281
<i>Србислав Станојловић, Оливера Коматина, Немања Паунић, др Марина Јовановић Миленковић, мр Саша Рикановић</i> ГЕОСРБИЈА – ИНТЕГРАЦИЈА РЕГИСТАРА У АКЦИЈИ КРОЗ РЕГИСТАР РИЗИКА И НАЦИОНАЛНОГ РЕГИСТРА ИНВЕСТИЦИОНИХ ЛОКАЦИЈА.....	287

Марија Десић¹
Проф. др Александра Ђукић²
Ас. др Бранислав Антонић³

СТВАРАЊЕ ЗОНЕ РЕКРЕАЦИЈЕ У СМЕДЕРЕВУ ПО НАЧЕЛИМА КОНЦЕПТА PLEASURE CITY

CREATING RECREATION ZONE IN SMEDEREVO ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF THE PLEASURE CITY CONCEPT

Кључни елементи по којима се град Смедерево препознаје као град великих потенцијала су близина реке Дунава и богато културно-историјско наслеђе. Потреба за интервенцијом јавила се из чињенице да приобаље у Смедереву и даље није довољно активирано, приступачно и привлачно. Дунавски кеј у средишњем делу града је једино место поред реке где становници шетају и проводе слободно време, док остале отворене просторе карактерише недостатак садржаја, неодговарајуће третирање и запуштеност упркос великом потенцијалу за унапређењем и регенерацијом због њихове због атрактивности саме локације. Отворени простори представљају централна места у граду у којима кроз различите активности долази до највеће интеракције у друштву. Смирујући утицај воде на психолошко стање је инспирација за активирање приобаља Смедерева, из чега је проистекао концепт града доколице (енг. *Pleasure city*). Концепт града доколице се заснива на задовољавању чула представљајући место провођења слободног времена, и као такав је погодан за истраживање отворених простора приобаља Смедерева. Циљ рада је да укаже на могућности унапређења постојећег квалитета отворених простора овог дела града кроз урбану регенерацију како би се повећало коришћење истих кроз различите видове активности. У оваквом новом окружењу доћи ће до веће заинтересованости становника за провођењем слободног времена и дружења.

*The key elements that identify the city of Smederevo as a city of great potentials are the proximity of the Danube River and the rich cultural and historic heritage. The need for intervention arises from the fact that the riverside in Smederevo is still not sufficiently activated, accessible and attractive. The Danube Quay in the central part of the city is the only place next to the river where residents walk and spend their free time, while other open spaces are characterized by lack of content, inadequate treatment, neglect despite their great potential for improvement and regeneration due to the attractiveness of the location. Open spaces are central places in the city where the greatest interaction in society occurs through various activities. The calming effect of water on the psychological state is the inspiration for activating the riverside of Smederevo, from which the concept of Pleasure city emerges. This concept is based on satisfying the senses, representing a place for spending free time, and as such it is suitable for exploring the open spaces of the Smederevo Riverside. The goal of this paper is address possibilities on how to improve the existing quality of open spaces of this part of the city with urban regeneration by increasing their use through various types of activities. In such a new environment, there will be a greater interest of the residents in spending their free time and socializing.*⁴

1. УВОД

Смедерево је град средње величине у Србији који има развијену градску инфраструктуру. Међутим, и поред повољне локације, Смедереву недостају отворене, зелене, пешачке, рекреативне и бицикличке површине. Град такође излази дужином од 22 километра на међународно важну реку Дунав. И поред тога, чини се да је приобаље Дунава у Смедереву **недовољно активирано, приступачно и атрактивно**. Овај

¹ Марија Десић, инж.арх., студент мастер студија Архитектура – Модул Урбанизам, Универзитет у Београду – Архитектонски факултет, Београд, marjadesic96@gmail.com.

² Др Александра Ђукић, дипл.инж.арх., ванредни професор на Департману за урбанизам, Универзитет у Београду – Архитектонски факултет, Београд, adjukic@afrodita.rcub.bg.ac.rs.

³ Др Бранислав Антонић, дипл.инж.арх., асистент на Департману за урбанизам, Универзитет у Београду – Архитектонски факултет, Београд, antonib3@gmail.com.

⁴ Овај рад је урађен на основу истраживања за потребе мастер тезе, у оквиру Еразмус+пројекта KA203 „Креативан Дунав: Иновативна настава за инклузиван развој малих и средње великих подунавских градова“ (енг. *Creative Danube: Innovative teaching for inclusive development in small and medium-sized Danubian cities, 2019-2022*), финансираног од стране Европске уније.

простор, углавном је третиран као индустријска зона, што је довело до великог загађења и ненаменског коришћења приобаља. У физичком смислу, постоје препреке између приобаља и централних садржаја, као и непостојање везе између приобаља и историјског језгра – Смедеревске тврђаве. Неадекватно третирање, запуштеност и небезбедност отворених простора у овом делу Смедерева, смањује заинтересованост становника за провођењем слободног времена у истим. Ови проблеми резултирају недовољним коришћењем простора и мањком друштвене интеракције.

Сл. 1. Шематски приказ истраживања (Извор:М. Десић, 2021)

Приобаље Дунава представља најатрактивнију локацију великог потенцијала у Смедереву, па је **урбана регенерација** неопходна како би се подигао квалитет и искористио потенцијал близине реке. У складу са овим, **циљеви рада** су:

- 1) Да се коришћењем принципа урбане регенерације поставе елементи за подизање атрактивности, функционалности и приступачности приобалног дела града унапреди постојећи квалитет отворених простора приобаља;
- 2) Повећање коришћења отворених простора приобаља уз различите видове активности
- 3) Идеја је да урбаном регенерацијом настану комфорна и угодна чиме ће се подићи квалитет отворених простора приобаља у Смедереву; и
- 4) Стварање простора са пријатним амбијентима који ће својим карактером и структуром повећати заинтересованост становника за провођење слободног времена. На тај начин доћи ће до веће интеракције између становника, који ће бити у могућности да овај простор користе на различите начине.

2. КОНЦЕПТ ГРАДА ДОКОЛИЦЕ

За сам доживљај отвореног простора утиче и његов карактер – атрактивност, удобност, функционалност и приступачност. Вода, односно река, представља главни симбол за релаксацију, опуштање и пружање осећаја задовољства, па се из тог разлога јавила идеја за **концептом града доколице** (енг. *pleasure city*).

Од своје прве употребе реч *pleasure* имала је конотацију уживања, задовољства и опуштања. Бернар Чуми (Tschumi, 1977), сугерише да је „архитектонско задовољство двоструко; задовољство геометрије реда и задовољство простора“. Грант Хилдебранд, амерички архитекта и историчар архитектуре, коментарише, „Предмете наше сензорне перцепције смештамо у уређене категорије. На тај начин проналазимо задовољство и код предмета - на пример, цвећа - које такође у основи поседују висок степен уређености.“

Отворени простори представљају централна места у граду у којима је **социјални фактор доминантан**. То су места окупљања, дружења и рекреације па је социјални аспект битан у формирању утиска о самој атмосфери која ту влада. Са друге стране, за сам доживљај простора, неопходан је просторни и обликовни квалитет, који чине урбани дизајн. **Урбаним дизајном** подиже се и унапређује амбијенталност простора који као резултат има већу заинтересованост становника за различитим коришћењем тог простора.

Однос човек-простор је увек у одређеној релацији. Првенствено, човек мења и прилагођава околину својим потребама (уређујући, стварајући нове просторне обрасце, изградњом објеката, путања,...). Друштво заузима одређену форму у простору у смислу организације, међусобних односа и стварају обрасце и правце кретања и сусретања, различитих густина и концентрације (Hillier & Hanson, 1984). Са друге стране, човек се прилагођава законитостима и правилима које у том простору владају. Својом формом и организацијом простор утиче на интензитет и врсту друштвених активности.

Гиденсова теорија структуралности говори о томе да простор није само физичка димензија унутар које су друштвене групе структурисане, већ треба бити посматран у смислу укључености у систем интеракције (Giddens, 1984).

Идентитет одређеног простора не може бити сведен само на свој обликовни, **физички аспект**, већ мора поседовати **функционалне и културне аспекте** (Ђукић и Антонић, 2019).

Анри Лефевр (Lefebvre, 1973) сматра да се простор не може посматрати само као физички простор, већ и као целина коју је продуковало друштво. **Лефеврова теорија** је значајна због разумевања различитих процеса у простору, и због чињенице да у њој Лефевр систематски интегрише категорије града и простора у једну свеобухватну друштвену теорију.

У „*Животу међу зградама*“ **Јан Гел** (Gehl, 1996) се слаже да је кроз урбани дизајн, уз одређена ограничења могуће утицати на број корисника јавног простора, колико дуго ће индивидуалне активности трајати и који тип активности се може на том простору развити. Гел сматра да се само неопходне активности дешавају у мање квалитетном јавном простору, за разлику од квалитетнијег простора где ће људи дуже остајати, уз велики број других могућих друштвених активности. По његовом мишљењу, јавни градски простор има главну улогу места сусрета и истиче битност осећаја личне сигурности.

ППС (Project for public spaces) наводи **четири основне одлике доброг места** (Walljasper and PPS, 2007)⁵:

- 1) Добра места промовишу социјализацију. Места која највише волимо је где срећемо познате људе, места која желимо промовисати другим особама, која постају центар активности нудећи велики број разлога зашто би тамо боравили.
- 2) Активности које се нуде. Места која нуде разнолике активности, осим седења и посматрања, као разлог да се на једном месту проведе дуже времена
- 3) Конфорна и атрактивна места која позивају на шетњу или задржавање. Одговарајући урбани дизајн који наводи да је то место где желимо бити
- 4) Приступачна места, која можемо препознати и с дистанце. Неприступачна места ће остати празна, усамљена, често занемарена, или оронута.

Теза **Гранта Хилдебранда** у „*Порекло архитектонског задовољства*“ (Hildebrand, 1999) користи дарвинске концепте порекла и еволуције, да би тврдила да је задовољство које доживљавамо у неким архитектонским просторима директно повезано са различитим урођеним понашањем које се користи у процени места. Он сматра да ти простори првенствено треба да буду приступачни, да делују умирујуће и да се карактеришу истовременом сложености и редом. Оно што је најјаче у осећају задовољства у архитектонском простору јесте **вредновање форме и функционалности простора**. Хилдебранд користи као синониме задовољства – срећу, свиђање, узбуђење, одмор, одушевљење, афинитет и посебност (као супротност уобичајеном) – заправо идентификују широк спектар емоција и реакција, па се из тог разлога распон аспеката задовољства не може се лако повезати у јединствени конструкт.

Постиндустријске револуције и борба за права радника у високо индустријализованом друштву доводе до почетка смањења радног времена и слободно време као феномен постаје широко присутан сада и код средње и ниже класе радника у свету (Јоловић, 2019).

Теорију „слободног времена“ предвидео је **Димаздије** (Joffre Dumazedier) 1960-их у свом делу „*Ка цивилизацији доколице*“. Постоје различити начини провођења слободног времена у отвореном простору, али најчешћи су: (1) забава, (2) одмор, (3) пасивна рекреација, (4) активна рекреација и (5) дружење.

Одмор у слободном времену подразумева слободно одабрану делатност, која по природи може бити физички пасивна, а која за циљ има одмор. У случају физичког одмора, тј. опуштање, онда се говори о некој врсти пасивне активности. Телесни положај (лежање, лешкарење или удобно седење) је један од услова за ефикасан одмор ове врсте.

За квалитетно провођење слободног времена, један од најбитнијих чинилаца јесте осећај пријатности, односно **комфора** у датом простору. Осим тога битни су и **климатски, просторно-амбијентални и социјални услови** за осећај комфорног и пријатног окружења (Јоловић, 2019). У сваком случају за рекреацију се везује ослобађање вишка физичке енергије што за циљ има довођење тела и бића у стање равнотеже. Рекреација је активност и подразумева индивидуалну или колективну друштвену делатност која је слободно одабрана. Као таква има физичку и психолошку компоненту. Да би привукао пажњу становника, простор као ресурс мора да квантитативно и квалитативно задовољава потребе корисника.

Сл.2. Пример активности током провођења слободног времена
(Извор: <https://healthycity.weebly.com/english-site.html>)

⁵ Project for public spaces, преузето 15.03.2021. са: <https://www.pps.org/>

3. КОНЦЕПТ ЗДРАВОГ ГРАДА

Концепт здравог града (Енг. *Healthy City*) јавио се из потребе да се искористе природне карактеристике и психолошки утицаји воде, односно Дунава кроз **промовисање здравог и активног начина живота**. Овај концепт се надовезује са концептом града доколице у смислу здравог коришћења простора приобаља Смедерева током уживања и провођења слободног времена.

Начин на који се градови планирају и управљају може битно утицати на здравље њихових становника. Здраво урбано планирање значи планирање за људе где се промовише значај здравља и здравог начина живота. Оно промовише идеју да је град много више од зграда, улица и отворених простора већ је жив организам, чије здравље уско повезано са здрављем његових становника (Извор: <https://www.who.int/>).

„Здрави град је онај који у континуитету ствара и побољшава физичко и социјално окружење и проширује ресурсе заједнице који људима омогућавају да се међусобно подржавају у обављању свих животних функција и развијају до свог максималног потенцијала“ (Health Promotion Glossary, 1998).

Циљеви концепта „Healthy city“ су:

- Створити окружење које подржава здравље увођењем рекреативних садржаја
- Постизање доброг квалитета живота
- Обезбедити основне санитарне и хигијенске услове
- Обезбедити приступ здравственој заштити

Сл.3. Примери јапанских, зен башта и хиллинг башта

(Извор: <https://gardendiyideas.com/33-of-the-worlds-most-beautiful-zen-garden-designs>, преузето 20.3.2021.)

Постојање здравог града не зависи само од здравствене инфраструктуре, већ и од посвећености у побољшању околине града и спремности да се успоставе потребне везе у политичким, економским и цивилним секторима. Простори у којима се борави или у којима се врши нека активност, умногоме су битни за здравље и опште благостање ума, било да је реч о отвореним или затвореним просторима. Коришћење простора може бити пасивно (у виду борављења у природи, седења, посматрања) и активно (спорт, рекреација, социјализација). У оба случаја сви простори треба да кориснику пруже комфор адекватан активностима које се у њему дешавају, што резултира угодним осећајем и бољим општим здрављем (Извор: <https://www.who.int/>).

4. ЈУГОВО У СМЕДЕРЕВУ – ОДАБРАНА ЛОКАЦИЈА ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ

Као локација великих потенцијала, приобални потез код парка Југова у западном подунавском делу Смедерева представља простор који је неизграђен и запуштен (слика 4). Овакав простор пружа могућност за постојање великог броја могућих садржаја и функција, али оне не треба да ремете идеју ревитализације простора. Иако постоји велики број неатрактивних и неизграђених приобалних простора, изабран је овај простор због својих **природно-географских карактеристика** и **веће површине** од осталих простора приобаља. У овом простору првенствено је предвиђено функционално оживљавање простора. Пошто је ово приобални простор и налази се у природном окружењу, потребно је сагледати које су то могуће активности и садржаји који се могу одвијати. На овај начин ће доћи до давања одређених намена простору а тиме и већем каснијем коришћењу од стране становника.

Сл.4. Приказ одабира локације (Аутор: М. Десић, 2021)

Све функције које ће бити уведене у овај простор биће повезане главном карактеристиком и темом, а то је се становници подстакну на друштвену интеракцију и да се осећају задовољно и пријатно у новој средини. Такође, треба их повезати и у просторном смислу, узевши у обзир природно окружење, воду, визуру, саобраћајну повезаност.

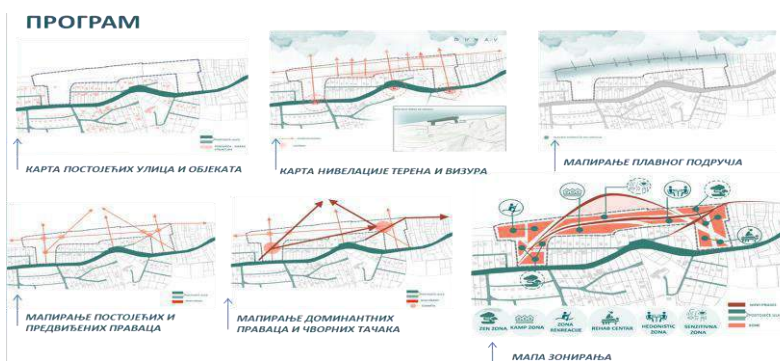
Дефинисање потенцијала и ограничења, циљева интервенције, пројекције развоја – При посматрању парка Југова, може се приметити да је овај простор неизграђен, запостављен, иако се налази у непосредној близини Аква парка Југова. Највећи проценат овог простора представља травнату површину са дрвећем. У залеђу овог простора налазе се куће и викендице, што представља одговарајућа ограничења када је планирање простора у питању. Смењивање ових функција у постојећем стању, слаба саобраћајна повезаност али и слаба носивост тла приобаља представљају изазове у даљем планирању. Због директног контакта са водом простор код парка Југово садржи **амбијенталну вредност**, са повољним природним карактеристикама, јер је терен у овом делу Смедерева готово раван. **Раван терен** представља велики потенцијал за могућност одигравања великог броја активности. Највећа предност ове локација јесте **близина реке**, што ствара велике могућности за увођењем многих садржаја који имају за циљ опуштање и релаксирање становника због визуелног и аудитивног квалитета воде.

У табели 1. су приказане основе намене, активности и садржаји који су предвиђени на изабраној локацији у контексту концепта града доколице, као и зоне које су проистекле из наведених садржаја.

Табела 1: Предложене намене, активности и садржаји за изабрану локацију на Југову

NAMENE	AKTIVNOSTI	SADRŽAJI			
1. ODMOR	- LEŽANJE	VRTOVI, ZEN BAŠTE, JAPANSKE BAŠTE	95 m ²	ZEN ZONA	
	- SEDENJE	VIKEND KUĆICE I LETNJKOVCI (SOBA, KUHA, TROŠ, ČARNA KUHINJA, LETNJKOVCI)			650 m ²
	- PEČANJE	WELLNESS CENTAR - ULAZNI DEO (HOL, INFORMAL PORTI, GARĐEROB)	250 m ²	ZONA REKREACIJE	
	- PIKNIKOVAŃE	WELLNESS (MASAŽA, SAUNA, ČIKANONICE, SPAKACIONE, SOBE ZA TERAPIJE I/ILI MASAŽE, SOBE ZA MEDIKACIONE I TERAPIJE) BLOK (IMAGINACIJA, OSTAVI)			
	- ČITANJE	PIKNIK PAVILJONI			
	- MEDITIRANJE	RESTORAN - PROSTOR ZA RUČANJE, WC, KUHINJA, SERVIS			
	- KAMPOVANJE				
	- RUČANJE				
2. REKREACIJA	- BIKIKLIZAM	BIKIKLISTIČKE I PEŠAČKE STAZE	150 m ²	HEDONIST ZONA	
	- ŠETANJE				
	- TRČANJE				
	- PIKNIKOVAŃE				
	- PEČANJE				
	- VESLANJE	VESLAČKI KLUB		SENZITIVNA ZONA	
	- VEŽBANJE				
3. ZABAVA	- VOŽŃIA ROLERIMA, SKEJTING	INSTALACIJE I PLATFORME NA OTVORENOM		WELLNESS ZONA	
	- DRUŽENJE	PAVILJONI			
	- RAZGLEDANJE				
	- PUŠTANJE ZMAJA				

У следећем прилогу приказане су мапе које су анализиране у односу на постојеће стање, као и предлог зонирања будуће просторне организације.

Сл. 5. Разрада концепта новог места доколице на Југову (Аутор: М. Десић, 2021)

5. ЗАКЉУЧАК

Приобаље Дунава у Смедереву представља простор најатрактивније локације, како за локалне становнике, тако и за туристе. Овај простор, углавном је третиран као индустријска зона, што је довело до великог загађења и узурпирања приобаља. Због близине пруге, већина становника Смедерева се, током испитивања, изјаснила да је овај простор небезбедан и неприступачан. Иако је имала велику улогу и значај током историје, индустријализацијом приобаља је узурпиран и загађен велики простор, што је резултирало променом слике града.

Из планске документације се може закључити да је у појединим деловима града дошло до прекомерне и неартикулисане изградње, којом су не само поремећени остаци урбаног наслеђа и општи изглед града, већ је и повећаним капацитетима урбаних садржаја угрожен квалитет живота. Проблем и претње у даљем планирању приобаља представљају плавни простори приобаља, који ограничавају број могућих решења. Из ових разлога, простор приобаља је недовољно искоришћен, у неким деловима неприступачан и запуштен.

Отворени јавни простори који су атрактивни, функционални и приступачни привлаче људе и подстичу да се друже, проводе слободно време, па је неискоришћеност потенцијала приобаља послужио као главни мотив за регенерацију. Увођењем одређених елемената и садржаја довешће до активирања ове најатрактивније локације и мењања слике града. Из претходних анализа утврђено је да физичка структура у граду значајно утиче на активности које се ту обављају. Кроз планску документацију се може видети да се планира изградња објеката у рекреативне сврхе, увођење бициклических стаза и других садржаја па се може закључити да се тежи активирању овог простора кроз различите видове активности.

Концепт града доколице проистекао је као резултат сагледавања постојећег стања запуштености отворених простора приобаља Смедерева, са идејом да се овај простор активира увођењем рекреативних садржаја, али и садржаја за опуштање где ће становници „побећи“ од гужве и убрзаног начина живота. Ради потребе да се искористе повољни психолошки утицаји воде, односно Дунава, јавила се идеја о увођењу концепта здравог града којим ће се промовисати значај здравља и здравог начина живота стварањем угодних амбијената у простору и увођењем елемената урбаног дизајна који ће подржати овај концепт. Посматрањем постојећег стања неискоришћености потенцијала приобалног појаса парка Југова, и сагледавањем потреба становника Смедерева, може се закључити да ће примена ова два концепта довести до повећања квалитета живота и мењања опште слике града Смедерева. .

📖 РЕФЕРЕНЦЕ

- Djukić, A. & Antonić, B. (2019) Integrative Strategic Planning and Design for the Strengthening of Identity and Cultural Tourism in the Danube Cities - Smederevo (pp. 106-121) Publisher: University of Belgrade – Faculty of Architecture
- Gehl, J. (1996) Life between buildings. Преузето 25. марта 2021. са:
<http://128.40.150.106/joss/index.php/joss/article/viewFile/104/pdf>
- Hildebrand, G. (2001) Origins of Architectural Pleasure. Преузето 7. марта 2021, са:
<http://www.harvarddesignmagazine.org/issues/10/origins-of-architectural-pleasure-by-grant-hildebrand>
- Hillier & Hanson (1984) The social logic of space. Преузето 10. марта 2021. са:
<https://www.cambridge.org/core/books/social-logic-of-space/problem-of-space/6941461A092E01DC253C8592820F9D67>
- Јоловић, Ј. (2019). Микро и макро просторно временски обрасци за провођење слободног времена и уживање у доколици
- Lefebvre, A. (1973) Toward an Architecture of Enjoyment. Преузето 10. марта 2021. са:
https://www.researchgate.net/publication/277969808_Henri_Lefebvre_Toward_an_Architecture_of_Enjoyment
- Moret, M. (2008) „Cities on Water and Waterfront Regeneration: A Strategic Challenge for the Future“ Rivers of Change – River/Cities Warsaw, Poland
- Tschumi B. (1977). The pleasure of architecture, Architecture Design 47, no. 3, 214-218.
- Triguero-Mas, M.; Dadvand, P.; Cirach, M.; Martínez, D.; Medina, A.; Mompert, A.; Basagaña, X, Gražulevičienė, R. & Nieuwenhuijsen, M. J. (2015): Natural outdoor environments and mental and physical health: Relationships and mechanisms, p. 77, 35–41.
- Vert, M., Nieuwenhuijsen, M., Gascon, J. & Grellier, (2019) Health Benefits of Physical Activity Related to an Urban Riverside Regeneration. International J Environ Res Public Health, 16(3), 462. Преузето 15. марта 2021. са: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6388232/>.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

711.1/.4(082)

ЛЕТЊА школа урбанизма и управљања
геопросторним подацима (17 ; 2021
; Врњачка Бања)

Искуства и перспективе урбанистичког планирања
са једностепеним концептом плана као основним ; Улога
геопросторних података у друштву - е-простор = Experience
and perspectives of urban planning with single-stage plan concept
as basic one ; Role of geo-data in society - e-space / Међународна
конференција 17. Летња школа урбанизма и управљања
геопросторним подацима, Врњачка Бања, 10-12. јун 2021.
= International Conference 17th Summer School of Urbanism and
Geo-data Management ; [организатори] Удружење урбаниста
Србије [и] Републички геодетски завод = [organizers] Serbian
Town Planners Association [and] Republic Geodetic Authority
; [уредници Александар Јевтић, Борко Драшковић]. - Београд
: Удружење урбаниста Србије, 2021 (Ниш : Униграф). - [6], 294 стр.
: илустр. ; 30 cm

Тираж 300. - Стр. [3]: Предговор / Александар Јевтић. - Напомене
и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад.
- Abstracts.

ISBN 978-86-84275-44-0

а) Просторно планирање - Зборници б) Урбанистичко планирање
- Зборници

COBISS.SR-ID 39555849

ISBN-978-86-84275-44-0